

Fastleger i nordsjøturnus

REPORTASJE

IRENE THORESEN RØNOLD

E-post: irene.thoresen.ronold@tidsskriftet.no

Som fastlege i Lyngen kommune jobber Bjarte Skille døgnet rundt i to uker – før han tar fire uker fri. Tidsskriftet fulgte ham gjennom et døgn på vakt.

Bjarte Skille på legevisitt på Lyngstunet helse- og omsorgssenter, her med sykepleier Ann Sissel Berglund. Hun er fornøyd med ordningen med nordsjøturnus. – Det er stabilt, og de kjenner pasientene, sier hun. Alle foto: Marius Fiskum

– Prøv å ta det rolig, bare.

Klokken er et sted mellom 3 og 4 på natten. Fastlege Bjarte Skille står i stuen til en eldre kvinne et sted i Lyngen kommune. Hun har kols og har blitt akutt verre i løpet av natten.

Rundt ham jobber to ambulansesarbeidere. Kvinnen har satt seg opp i sofaen. Hun har sengetøy rundt seg, kanskje har hun sovnet der. Nå samler hun sammen det hun trenger av toaletsaker med vante, sakte bevegelser. Hun har vært med på dette før.

Pusten blir tyngre og tyngre.

– Slapp av litt, ber Skille.

Utenfor laver snøfillene ned. Det er tidlig i april, det har snødd jevnt de siste dagene, og det ser ikke ut til å stoppe med det første. Det blir skredfare av sånt. I dag er det faregrad rødt. De har snakket om det på Lyngen helsetun i hele dag, pekt på skituristene som er på vei opp fjellet, ristet på hodet. I dag kan det gå skred når som helst.

Og skred har det gått. Det har ikke tatt folk, men det har stengt tunnelen mellom Lyngen og

Storfjord. I Tromsø er det ikke flyvær. Vanligvis kunne et helikopter ha fraktet kvinnen til sykehus. Det skjer ikke i dag. I sånt vært må legene i Lyngen klare seg selv.

Mens kvinnen bæres ut i ambulansen gjøres det klart et rom på Lyngstunet helse- og omsorgssenter. Sykepleiere på nattevakt står klare til å ta henne imot. Vel fremme får kvinnen en seng og en alarmsnor. Bjarte Skille har vært på jobb i snart 14 timer. Han går på kontoret for å dokumentere.

Vaktens siste oppdrag er snart over.

En ny løsning

– Se her! Det er jo derfor vi er her!

14 timer tidligere. Bjarte Skille står på et pauserom i første etasje på Lyngstunet og peker entusiastisk ut mot snødekte fjell. De ligger tett på helse- og omsorgssenteret, så tett at man må bøye seg ned for å se helt til toppen, og Skille elsker dem. Han er skientusiast, legger ikke skjul på det, og innrømmer glatt at disse fjellene var én av flere grunner til at han takket ja da en gammel studiekamerat, Sveinung Ekse, tok kontakt med et slags jobbtillbud.

Store deler av arbeidsdagen til Bjarte Skille består av konsultasjoner. Han deler fastlegehjemmelen med to andre leger, noe som gjør at hans pasienter i praksis har tre fastleger å forholde seg til.

– Vi snakket om at vi kunne dele en hjemmel, og han hadde lagt merke til at det var en fastlegehjemmel i Lyngen som var ledig. Vi tok kontakt med kommuneoverlegen, som var veldig interessert. Kommunen gikk med på å ha det som en kommunal stilling, sier Skille.

Ordningen de ble enige om, og som de valgte å kalle «nordsjøturnus» fungerer på følgende måte: Tre leger – Bjarte Skille, Sveinung Ekse og Martin Harbitz – deler én fastlegehjemmel. De jobber to uker på og fire uker av. I de to ukene de er på vakt, har de arbeidstid fra 1200 til 0800 neste dag. De fungerer som tilsynslege på sykehjem, tar ansvar for legevakt og jobber som fastleger med en felles liste på 600 pasienter. I løpet av uka har legene ett døgn fri. Det sikres ved at turnuslege tar ansvar for legevakten hver torsdag.

– Jeg er kjempefornøyd. Det er veldig kjekt å være på vakt i to uker. Når vi drar herfra, er vi

ferdige med alt. Alt av papirarbeid er gjort. Jeg hadde aldri den følelsen da jeg jobbet som fastlege tidligere, sier Skille.

– Vi følger opp for hverandre. Det krever at vi må tenkte likt og sikre at vi tar gode notater. Det at vi har felles liste, går også fint. De som trenger tettere oppfølging, fordeler seg, sier han.

– Måtte finne på noe

De to legenes første møte med Lyngen fant sted i 2014. Da var det endringer på gang. Etter mangeårig samarbeid med Storfjord kommune måtte Lyngen etablere sin egen legevaktjeneste.

– Da måtte vi finne på noe. Vi hadde så få leger at det ble vanskelig å få dekt legevaktjenesten. De legene som hadde vært hos oss lenge, var begynt å bli godt voksne. De hadde ikke så lyst til å ha det lenger, forteller Kjellaug Grønvold.

Hun var omsorgssjef i Lyngen kommune da Skille og Ekse presenterte ideen om nordsjøturnusen.

– Vi tenkte at det kanskje kunne blir for hard arbeidsbelastning. Men det har det ikke blitt. Det som kan være litt negativt, er at pasientene kan møte tre forskjellige leger. Men sånn er det om du har én fastlege også. Det er ikke alltid du møter fastlegen din. De tre legene er stabile, så folk har blitt kjent med dem. Jeg tror pasientene i Lyngen er heldige som har en slik ordning, sier Grønvold.

Jeg tror pasientene i Lyngen er heldige som har en slik ordning

Liv-Merethe Sørensen, som tok over som omsorgssjef i Lyngen kommune i fjor, synes også at ordningen fungerer godt.

– Vi er veldig fornøyde. Vi har legevakt 24/7 på stedet, og legevakta er plassert i samme hus som sykehjem og omsorgsboliger. Å ha lege så nærme er en kjemperessurs for de ansatte som er på jobb der, sier hun.

Hun legger til at Lyngen på vinterstid i perioder er utsatt for ras og stengte veier, som er en viktig årsak til at kommunen må ha egen legevakt.

Midtveis i vekten må Bjarte Skille rykke ut til en mulig cerebral hendelse. Det viser seg å være hjerneslag, og pasienten blir fraktet til sykehus i helikopter.

– Er det en dyr ordning for kommunen?

– Jeg tror ikke det. Man er pålagt å ha tilsynslege på sykehjem. Der bruker vi nordsjølegene. De tar ansvaret for KAD-sengen (kommunal akutt døgnplass, journ. anm.), og har fastlegeliste og legevakt i tillegg. De er stabile og bytter internt hvis én av dem er syk. De er tilgjengelige og flotte leger å ha med å gjøre. Den beredskapen og tryggheten vi har i kommunen nå, veier opp for det vi eventuelt måtte tape økonomisk.

Geriatrici og idrettsskader

Tidsskriftet besøker Lyngen en mandag i april. Dagen har startet med tilsyn på sykehjem og pasientbesøk (tre pasienter, blant dem en ung mann med smerter i ryggen og en voksen mann med ørevondt), før Skilles første forsøk på en pause avbrytes av at det skraper i walkietalkien han har med seg. Mulig cerebral hendelse, var beskjeden.

Kort tid etter er det fastslått at det er slagalarm. Ambulansepersonell går inn og ut av den lille stua der pasienten bor. Det samme gjør Bjarte Skille, før det raskt blir klart at det skal sendes ambulanshelikopter fra Tromsø. Pasienten løftes over på en bære og bæres ut i en ambulanse som kjører rett til helikopterlandingsplassen.

Det tar knappe 13 minutter å få helikopteret fra Tromsø til Lyngen. Så snart pasienten er på plass, må Skille tilbake til helsehuset, der en skiturist venter med et skadet kne.

Andre kommer etter

De siste årene har flere andre kommuner forsøkt seg på samme ordning som Lyngen. En av dem er Tinn kommune i Rjukan. Da Rjukan sykehus ble nedlagt i 2015, ble de nødt til å organisere legevakten på en annen måte.

- Vi fikk ansatt tre leger som jobber i en form for nordsjøturnus på legevakt. De er fast ansatt i Tinn kommune. Innbyggerne synes ordningen fungerer godt, sier leder Merethe Skui, leder for helse- og familietjenester i Tinn kommune.

Også i Berlevåg kommune er de i ferd med å teste ut nordsjøturnus. Men her er begrunnelsen en annen. I flere år slet finnmarkskommunen med å rekruttere nok fastleger.

- Det var en vikarstafett uten like, sier kommuneoverlege Jakob Thorkildsen.

Lyngen kommune blir en stadig mer populær destinasjon for skiturister. Det betyr mer å gjøre på legevakt. Her er Bjarte Skille med en skiturst som har skadet kneet.

– Berlevåg er vilt og vakkert, men samtidig er det langt unna alt og alle. Det kan gjøre det utfordrende å få folk til å slå seg ned på fast basis. De fleste bor her fordi de har en tilknytning til stedet, sier Thorkildsen.

Han understreker at Berlevåg er faglig utfordrende og et flott sted å arbeide som fastlege.

– Men for å oppnå rekruttering og regelmessighet, så vi oss nødt til å åpne opp stillingene for leger som kan bo og ha familie et annet sted. Vi så at andre kommuner, som Lyngen, hadde en tilsvarende løsning som de var godt fornøyd med, og bestemte oss for å prøve en liknende modell, sier han.

Da stillingene med nordsjøturnus ble lyst ut, gikk kommunen fra å få et par relevante søknader til flere titalls. Nå er stillingen besatt, av Jakob Thorkildsen selv og to leger til. I mars startet de med å teste ut den nye turnusen.

– Akkurat nå deles turnusen mellom meg og én annen. Den tredje legen kommer opp i september. Vi får også en turnuslege, slik at vi alltid er to leger til stede. Ordningen har fungert fint så langt, sier Thorkildsen.

Etter vakt

Klokken har bikket 21 før arbeidsdagen er noenlunde over. Skille har tatt imot noen flere pasienter, han har anbefalt én å bli værende natten over i KAD-sengen og han har spist pizza med de ansatte på sykehjemmet.

Nå er han hjemme og slapper av i sofaen med beina på bordet mens han snakker med kona på telefonen. Han bor til vanlig i Tromsø, men leier en leilighet i Lyngen sammen de to andre nordsjøturnuslegene. Her bor de når de er på vakt. Han har vært på jobb i mer enn ti timer, men er fortsatt full av energi. Han forteller at han egentlig var i ferd med å ta spesialisering i geriatri på Universitetssykehuset Nord-Norge da muligheten til å jobbe i Lyngen dukket opp.

Når Bjarte Skille ikke jobber, bruker han tiden på å stå på ski. Ofte legger han inn en tur på formiddagen, før han går på vakt.

Når vi drar herfra, er vi ferdige med alt. Jeg hadde aldri den følelsen da jeg jobbet som fastlege tidligere

– Jeg har aldri angret på at jeg takket ja. Jeg elsker jobben min, men det var aldri planen å bli karrierelege. Jeg ville ha en jobb jeg trives med, og ok lønn, slik at jeg kunne bruke fritida på det jeg liker best. Det gjør jeg nå, sier han.

Neste morgen sitter Skille ved kjøkkenbordet i huset han deler med de to andre legene i nordsjøturnus. Det er her de bor når de har vakt – knapt fem minutters gåtur fra Lyngen

helsetun. I hvert rom finnes treningsapparater: Det er ski i gangen og en tredemølle på stua. Skille drikker kaffe og ser på snøfillene som daler ned utenfor.

– Jeg har vel fått sju timer søvn til sammen. Det er ganske bra, slår han fast.

Han er kledd for skitur, i rød flecegenser og treningsbukse. Det er ikke det beste skiværet, så det blir bare en rask tur, opp en topp og ned igjen, før han på ny drar bort til Lyngstunet.

Nye 20 timer på vakt venter.

Publisert: 24. juni 2019. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.19.0397

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2020. Lastet ned fra tidsskriftet.no